

Roosa Kepanen

“NÄYTÄT RUMALTA JA VASTENMIELISELTÄ”
Naisten tyyliin kohdistettu sosiaalinen kontrolli
verkkokeskusteluissa

Yhteiskuntatieteiden tiedekunta
Kandidaatintutkielma
Toukokuu 2023

TIIVISTELMÄ

Roosa Kepanen: ”Näytät rumalta ja vastenmieliseltä”: Naisten tyyliin kohdistettu sosiaalinen kontrolli verkkokeskusteluissa
Kandidaatintutkielma
Tampereen yliopisto
Yhteiskuntatutkimuksen tutkinto-ohjelma
Toukokuu 2023

Tämän kandidaatintutkielman tarkoituksena on selvittää, millaisia sosiaalisen kontrollin muotoja naisten tyyliin kohdistetaan internetin verkkokeskustelupalstoilla. Tutkielmassa vastaan seuraavaan tutkimuskysymykseen: Miten naisten tyyliin kohdistettu sosiaalinen kontrolli ilmenee verkkokeskusteluissa?

Tutkielmani teoriapohjana toimii sosiaalisen kontrollin teoria, jota lähestyn sosiologisesta lähtökohdasta. Teorian mukaan sosiaalinen kontrolli voidaan jakaa useaan eri ulottuvuuteen, joista tutkielmani kannalta keskeisimmät ovat suoran ja epäsuoran sosiaalisen kontrollin sekä virallisen ja epävirallisen sosiaalisen kontrollin ulottuvuudet. Keskityn tarkastelussani etenkin epäsuoran ja epävirallisen kontrollin ilmentymiin. Tutkielman lähtökohtana toimii ajatus siitä, että naiseen kohdistetaan enemmän sosiaalista kontrollia kuin miehiin. Tutkielman käsitteistö koostuu erilaisista muotiin liittyvistä käsitteistä, joista nostan keskiöön etenkin pukeutumisen, maun ja tyylin käsitteet. Lisäksi käytän tutkielmassani poikkeavuuden sekä hyväksyttävän poikkeavuuden käsitteitä.

Tutkimusaineisto koostuu kahdesta Vauva.fi-sivustolla käydystä verkkokeskustelusta. Aineiston valintaperusteena on toiminut niiden sisältämä termistö sekä verkkokeskustelukomenttien sisältämä kielteinen asenne poikkeavuutta kohtaan. Tutkimusmenetelmänä käytän laadullista sisällönanalyysiä.

Analyysiprosessin tuloksena on kolme sosiaalisen kontrollin ilmenemismuotoa: pyrkimys vallankäyttöön, oletusten tekeminen sekä maku ja mauttomuus. Koska sosiaalinen kontrolli kytkeytyy olennaisesti valtaan, nostan kaikissa muodostamissani luokissa esiin erilaisia valta-asetelmia ja vallankäytön muotoja. Luokasta *pyrkimys vallankäyttöön* on löydettävissä kommentteja, joissa päälimmäisenä pyrkimyksenä toimii nähdäkseni vallan käyttäminen suhteessa itsestä poikkeaviin ihmisiin. *Oletusten tekemisen* luokkaan kuuluvissa kommentteissa valtavirrasta poikkeavasti pukeutuvista naisista tehdään erilaisia oletuksia heidän ulkokuorensa perusteella. *Maun ja mauttomuuden* luokassa kommentit liittyvät henkilökohtaiseen makuun ja subjektiiviseen kauneuskäsitykseen.

Tutkielmani lopussa totean, että sosiaalinen kontrolli ilmenee verkkokeskustelussa monissa eri muodoissa. Sosiaalisessa kontrollissa keskeistä on kuitenkin aina se, miten yhteiskunnassa suhtaudutaan poikkeavaan ja ei-toivottuun käyttäytymiseen. Tutkielmani tulokset avaavat myös keskustelun aiheen jatkotutkimuksen tarpeesta.

Avainsanat: sosiaalinen kontrolli, pukeutuminen, tyyli, maku, poikkeavuus, sukupuoli, sisällönanalyysi

Tämän julkaisun alkuperäisyys on tarkastettu Turnitin OriginalityCheck -ohjelmalla.

Sisällys

1	Johdanto	1
2	Sosiaalisen kontrollin tutkimus suhteessa pukeutumiseen	3
3	Tyyli ja sosiaalinen kontrolli	6
3.1	Sosiaalisen kontrollin teoria	6
3.2	Muodin käsitteistö	7
3.3	Poikkeavuus	9
4	Tutkimusasetelma	11
4.1	Verkkokeskustelut aineistona	11
4.2	Aineisto	12
4.3	Tutkimusmenetelmä	14
4.4	Tutkimuseettiset kysymykset	15
5	Tulokset	16
5.1	Pyrkimys vallankäyttöön	16
5.2	Oletusten tekeminen	20
5.3	Maku ja mauttomuus	22
6	Johtopäätökset	25
	Lähteet	30
	Liite 1. Aineistona käytetyt verkkokeskustelut	33

1 Johdanto

Pukeutuminen on osa arkipäiväistä elämäämme. Koska elämme yhteiskunnassa, on muilla ihmisillä merkittävä vaikutus pukeutumiseemme. Pukeutumista kontrolloidaan niin lainsäädännön kuin kirjoittamattomien normienkin avulla. Vaikka vaatteisiin liittyvä kontrolli yltää meihin kaikkiin, ovat etenkin naisten ruumiit ja heidän pukeutumisensa olleet voimakkaan sosiaalisen kontrollin kohteena kautta aikojen. Esimerkiksi erilaiset pukukoodit ja siveyssäännöt ovat loistavia esimerkkejä sellaisesta naisten pukeutumisen kontrolloinnista, joka on ylettynyt historiasta nykypäivään saakka. Kuten Sarah Grogan (2022) toteaa, ovat naiset historiallisesti muokanneet kehojaan epämukavin ja jopa kivuliaiin keinoihin mahtuakseen yhteiskunnan kauneuskäsityksen kapeisiin raameihin. Tällaisia mahdollisesti vahingollisia keinoja ovat olleet muun muassa korsettien käyttö ja jalkojen sitominen. Toiminnan tarkoituksena on ollut mahduttaa liian suurena nähty keho pienempään muottiin. (Grogan 2022, 45.)

Tieteessä muotia ja pukeutumista on tarkasteltu paljon kuluttamisen ja muodin syklien näkökulmasta (ks. Ruohonen 2001; Gronow 1998). Lisäksi naisten pukeutumisesta sekä siihen liittyvistä asenteista politiikan piirissä on tehty paljon tutkimusta (Mäkelä 2018). Omassa kandidaatintutkielmassani haluan jättää kulutuksen näkökulman taka-alalle ja keskittyä itse pukeutumisen, tyylin ja ulkonäön tuottamiin sosiaalisiin tilanteisiin, ajatuksiin ja tunteisiin sekä niihin liittyviin valta-asetelmiin. Keskityn tutkielmassani niin sanottujen ”tavallisten” naisten tyyliin ja siihen, miten heidän ulkonäkönsä suhtaudutaan arkipäivän kohtaamisissa. Tutkielmani tarkoituksena onkin kartoittaa internetin verkkokeskusteluissa ilmenevää naisten ulkonäköön kohdistuvaa sosiaalista kontrollia. Aihe on tärkeä, sillä naisten ulkonäön sosiaalinen kontrollointi on edelleen ajankohtainen aihe, mikä näkyy antamieni esimerkkien ja yhteiskunnallisen keskustelun lisäksi myös tutkielmani aineistossa.

Käytän tutkielmani aineistona kahta Vauva.fi-sivustolla käytyä anonyymiä keskustelua, joita analysoin laadullisen sisällönanalyysin keinoin. Aineistoissani puidaan *alternatiivisen* tyylin omaavien naisten osakseen saamia pitkiä katseita. Sana alternatiivinen nousee aineistossa ajoittain avainasemaan määrittelyn ongelmien ja termin moniselitteisyyden kautta. Sana on anglismi englanninkielisestä sanasta *alternative*, jonka kirjaimellinen suomennus on vaihtoehtoinen. Aineistossani sana herättää hämmennyksen lisäksi jopa vihan ja raivon tunteita. Lisäksi aineistossa spekuloidaan, onko niin sanottu alternatiivinen tyyli nykyään jo

valtavirtaa. Tämän tutkielman kontekstissa käsitän sanan tarkoittavan valtavirran kaupallisista trendeistä poikkeavaa tyyliä, johon voidaan vaatteiden lisäksi laskea kuuluvaksi myös asusteiden valinta ja hiusten värjääminen kirkkailla väreillä. Alternatiivisella muodilla voidaan tarkoittaa monen alakulttuurin toisistaan eroavia tyylejä, kuten emo-, gootti- tai scene-tyyliä, eikä ole täysin selvää, mistä alakulttuureista eri kirjoittajat ja kommentoijat puhuvat. Joka tapauksessa keskeistä on se, että keskustelunaloittajat itse määrittelevät oman tyyliänsä alternatiiviseksi. Aineistossa kommentoijien suhtautuminen keskustelunaloittajien tekemään sanavalintaan on erittäin kielteinen.

Sosiaalisella kontrollilla on voimakkaat kytkökset valtaan, minkä takia nostan tutkielmassani toistuvasti esiin vallan ja erilaiset valta-asetelmat. Vallankäyttö ei aina ole suoraa pakottamista, vaan valtaa käytetään myös äärimmäisen hienovaraisin keinoin. Sosiaalisen kontrolloinnin keinoin voidaan vaikuttaa yksilön päätöksiin ja siihen, mitä hän pitää normaalina ja hyväksyttävänä. Voimmekin pohtia, onko valta vaikuttavimmillaan silloin, kun tilanteessa vaikuttavia valtasuhteita ei tunnisteta ollenkaan. (Lehtonen 2014, 230–231.) Jos valtasuhteiden olemassaoloa ei tiedosta, on vallan vaikutuksia vaikea minimoida.

Käytän tutkielmassani poikkeavuuden ja hyväksyttävän poikkeavuuden käsitteitä. Poikkeavuudella tarkoitan yhteiskunnan normeista poikkeavaa käyttäytymistä (Anderson 2017, 18). Lisäksi käytän tutkielmassani erilaisia muotiin liittyviä käsitteitä. Keskeisimpiä näistä ovat tyyli ja maku. Maulla tarkoitan henkilökohtaista makua, joka henkilökohtaisuudestaan huolimatta on olennaisesti kytköksissä valtaan, ja toimii osaltaan eriarvoisuutta ylläpitävänä tekijänä (Purhonen ym. 2014, 15). Tyylin puolestaan käsitän keskeisenä itseilmaisun ja kommunikoinnin muotona, jota hyödyntämällä yksilö voi ilmaista omaa makuaan (Ruohonen 2001, 58, 67). Pukeutuminen on yksilöiden tapa ilmaista paitsi itseään, myös omaa henkilökohtaista makuaan sekä tyyliään (Kaiser 1990, 97).

Seuraavaksi taustoitan tutkielmaani käymällä läpi aiempia aiheeseen liittyviä julkaisuja. Tämän jälkeen kerron tutkielmani teoriataustasta sekä määrittelen tutkielmassani käyttämäni keskeiset käsitteet. Neljännessä luvussa esittelen tutkielmani tutkimusasetelman. Lukuun sisältyy tutkimuskysymyksen, tutkielman aineiston ja analyysimenetelmän sekä tutkielman kannalta olennaisten tutkimuseettisten kysymysten läpi käyminen. Tutkielman viidennessä luvussa esittelen analyysin perusteella muodostamani tulokset. Kuudes ja viimeinen luku sisältää tutkielman yhteenvedon ja pohdintaa tutkielman rajoitteista sekä mahdollisesta tarpeesta aiheen lisätutkimukselle.

2 Sosiaalisen kontrollin tutkimus suhteessa pukeutumiseen

Tässä luvussa taustoitan tutkimaani ilmiötä tarkastelemalla sosiaalisen kontrollin ja pukeutumisen risteämäkohdasta tehtyä aiempaa tutkimusta. Lisäksi tarkastelen omaa tutkielmaani suhteessa aiempaan tutkimukseen. Avaan tutkielmani tarkoitusta ja kerron, miten se asettuu tieteelliselle tutkimuskentälle.

Tieteessä sosiaalista kontrollia on perinteisesti lähestytty kriminologisesta näkökulmasta. Kriminologian kentällä sosiaalisella kontrollilla tarkoitetaan lähinnä yhteisön tapoja estää tai kitkeä rikollista käyttäytymistä (Pond 1999, 47). Sosiaalista kontrollia on kuitenkin mahdollista tutkia myös sosiologisessa mielessä, kuten tässä tutkielmassa aion tehdä. Sosiologian alalla sosiaalinen kontrolli käsitetään niinä käytänteinä ja suhtautumistapoina, joilla tietyssä yhteisössä ja sen sisältämissä instituutioissa puututaan kaikenlaiseen normeista poikkeavaan käyttäytymiseen (Black 1983, 34). Kattavasti sosiaalisesta kontrollista ovat kirjoittaneet muun muassa Stanley Cohen (1985) sekä Martin Innes (2003). Myöhemmin erilaiset tavat tarkastella sosiaalista kontrollia ovat yleistyneet niin sosiologisessa kuin kriminologisessakin keskustelussa.

Vaikka sosiaalisen kontrollin tutkimuksella on pitkät perinteet sosiologiassa, on tätä näkökulmaa hyödynnetty harvemmin ulkonäköön ja henkilökohtaiseen tyyliin liittyvissä tutkimuksissa. Vaikkakin esimerkiksi Päivi Honkatukia ja Suvi Keskinen (2018) ovat tutkineet tyttöjen ja nuorten naisten pukeutumiseen kohdistuvaa sosiaalista kontrollia Suomessa, käsittelee heidän tutkimuksensa sosiaalista kontrollia jokseenkin uskonnollisista lähtökohdista käsin. Uskonnollinen näkökulma on yleinen pukeutumisen sosiaalista kontrollointia kuvatessa, sillä etenkin sukupuolistuneen ja ruumiiseen liittyvän sosiaalisen kontrollin ajatellaan usein olevan uskonto- tai kulttuurisidonnaista.

Naisten pukeutumista on tarkasteltu myös politiikkaan osallistumisen perspektiivistä. Esimerkiksi Johanna Mäkelä (2018) on sivunnut aihetta naispolitiikkoihin- ja johtajiin paneutuvassa väitöskirjassaan. Mäkelän tekemien haastattelujen konsensus oli, että naispolitiikkojen vaatekaapista ollaan erityisen kiinnostuneita. Haastateltavat kokivat, että naisia ja heidän tekemisiään arvioidaan usein pelkästään heidän ulkonäkönsä perusteella, kun taas miespolitiikkojen ulkonäöllä ei ole pätevyyden arvioinnissa suurta merkitystä. (Em. 161.)

Tutkimuksessa nousee esiin muun muassa naispolitiikkojen värjättyjen hiusten kommentointi (em. 161) – piirre, joka ilmenee myös tutkielmani aineistossa.

Naisten ulkonäön kontrollointi liittyy myös heidän seksuaalisuutensa kontrollointiin ja siten sitoutuu osaksi suurempaa sukupuolten välistä valtataistelua. Iso osa naisiin kohdistettua sosiaalista kontrollia koskevasta kirjallisuudesta ja keskustelusta keskittyy naisten seksuaalisen käyttäytymisen kontrolloinnin ympärille (Innes 2003, 55). Naisen seksuaalisuus ja ne käsitykset, joita ympäröivä yhteiskunta siitä muodostaa, ovat keskeisiä siinä, miten nainen nähdään arkipäiväisissä tilanteissa (Lees 1997, 17). Ulkonäkö on suuressa roolissa naisen kohtelun laadussa ja hänen saamansa arvostuksen määrässä. Naisen pukeutuminen voi määrittää, onko hän muiden silmissä kunnioitettava vai saako hän ”huonon tytön” maineen. Suhteessa tähän, kiinnitetään miesten ulkonäköön selvästi vähemmän huomiota. (Em. 23.) Aiheesta on tehnyt tutkimusta muun muassa Saarikoski (2001), joka on paneutunut etenkin naisten hiusvärin seksualisointiin. Hänen mukaansa etenkin punainen hiusväri käsitetään villinä, rajuna ja seksuaalisena. Toisaalta epäluonnollisia hiusvärejä voidaan myös käyttää aseena taistelussa seksuaalisten mielikuvien yleisyyttä vastaan. Huomionarvoista on, ettei miesten hiustenväriin liitetä samanlaista symboliikka kuin naisten tapauksessa. (Saarikoski 2001, 151.)

Aikaisemmasta tutkimuksesta poiketen haluan omassa tutkielmassani paneutua siihen, millaista keskustelua tavallisten suomalaisten naisten tietynlainen poikkeavana käsitetty ja ei-toivottu pukeutuminen herättää. Käytän aineistonani verkkokeskusteluja, mutta tarkastelen niiden lomassa aihetta laajemmin sosiaalisen kontrollin teorian avulla. Tutkielman aihe on tärkeä, sillä sosiaalinen kontrolli ja vallan sukupuolistuneisuus ovat ajankohtaisia yhteiskunnallisia ja poliittisia keskustelunaiheita. Naisiin kohdistuu enemmän sosiaalista kontrollia kuin miehiin lähes kaikilla sosiaalisen kontrollin osa-alueilla ja tavoilla. Lisäksi naisiin kohdistuva kontrolli on usein voimakkaampaa ja sen seuraukset ovat vakavammat. (Carlen 1995, 121.) Tästä huolimatta sukupuolen vaikutus sosiaalisen kontrollin kokemiseen ja muotoihin on usein jätetty huomiotta aiheesta tehdyissä tutkimuksissa (Innes 2003, 54). Keskustelun ajankohtaisuus näyttäytyy niin aineistossani kuin tämänhetkisessä julkisessa keskustelussa, ja pukeutumisen sukupuolistuneen kontrolloinnin voidaan ajatella näkyvän esimerkiksi monissa maissa velvoittaviksi asetetuissa koulujen ja työpaikkojen pukukoodeissa.

Puhuessani sosiaalisesta kontrollista ja vallasta sukupuolistuneina ilmiöinä tarkoitan niitä prosesseja, joissa sosiaalisen kontrollin sekä vallan aikeita, asetelmia ja seurauksia sukupuolistetaan sekä erilaisia kontrollin sisällään pitämiä ilmiöitä, joita sukupuolistaminen tuottaa. Käytän tutkielmassani käsitettä sukupuolistunut käsitteen sukupuolittunut sijaan, sillä sukupuolittunut-termi mahdollistaa laajemman kokonaiskuvan saamisen ilmiöstä. Sukupuolistumisella viitataan siihen, että tutkielmani keskiössä ovat erilaiset prosessit, joissa sukupuolta sekä sukupuolistunutta sosiaalista kontrollia tuotetaan erilaisissa arkisissa tilanteissa (Ronkainen 2017, 29). Aineistoa analysoidessani lähden liikkeelle binäärisestä sukupuolikäsityksestä. Tiedostan rajauksen ongelmallisuuden, mutta olen päätenyt kyseiseen rajaukseen aineistoni keskustelunaloitusten ja kommenttien esittämän sukupuolikäsityksen vuoksi. Aineistoni sisältää voimakkaita oletuksia sukupuolijärjestelmän binäärisyydestä, jossa mies ja nainen asettuvat vastakkain. Aineiston puitteissa ei siis ole mahdollista tutkia sosiaalisen kontrollin ilmentymiä sukupuolivähemmistöjen elämässä, minkä vuoksi sukupuolen moninaisuuden kysymykset ovat rajautuneet tutkielmani ulkopuolelle.

Sosiaalinen kontrolli kytkeytyy myös muotiin, pukeutumiseen ja makuun. Muotia ja henkilökohtaista makua koskevia tutkimuksia löytyy paljon sekä suomalaisesta tutkimusperinteestä että kansainväliseltä kentältä. Georg Simmel tarkastelee *Muoti*-esseessään (1895) muotia modernin elämän rakennuspalikkana. Esseessään hän kuvaa muotia yhtäältä toisten jäljittelyyn perustuvana sosiaalisen tukeutumisen työkaluna, mutta toisaalta myös yksilöllisyyden ja muista erottautumisen kannalta keskeisenä ilmaisumuotona (Simmel 2006, 102). Sosiologi Pierre Bourdieu tarkastelee maun kysymystä distinktioteoriassaan (1979). Teorian mukaan yksilön maku ja kiinnostuksenkohteet ovat riippuvaisia hänen sosiaaliluokastaan kuten myös hänen kulttuurisesta pääomastaan. Vaikka maku tai sen ilmaiseminen eivät vahingoittaisi muita ihmisiä, nähdään huono maku asiana, joka täytyy koulua pois yhteiskunnasta (Ruohonen 2001, 58–59). Tämä tehdään usein sosiaalisen kontrollin keinoin. Keskeiseksi näkökulmaksi tutkielmani tapauksessa nousee tyylin arvioijan henkilökohtainen maku. Henkilökohtaista ja kollektiivista makua sekä maun eriytymistä on puolestaan tutkinut Semi Purhonen työryhmineen (Purhonen ym. 2014).

3 Tyyli ja sosiaalinen kontrolli

Sosiaalisella kontrollilla tarkoitetaan niitä järjestäytyneitä ja sosiaalisia tapoja sekä käytänteitä, joilla yhteiskunta ja sen jäsenet suhtautuvat poikkeavaan, ongelmalliseen tai muuten ei-toivottuun käyttäytymiseen. Sen mahdollisia ilmenemismuotoja ovat muun muassa erilaiset kannustimet, pakotteet ja rangaistukset. Sosiaalinen kontrolli voi ilmetä myös pyrkimyksenä poistaa tai ehkäistä poikkeava käyttäytyminen. (Cohen 1985, 1–2.) Tämä voi tarkoittaa esimerkiksi sosiaalisen normin ulkopuolelle jäävän yksilön rankaisemista tai paheksuntaa, mitä voidaan kutsua marginalisoinniksi (Honkatukia 1998, 36). Toisaalta sosiaalisella kontrollilla tarkoitetaan juuri niitä ilmiöitä ja asenteita, jotka saavat yksilön mukautumaan sosiaalisiin normeihin ja yhteiskunnan asettamiin odotuksiin (Cohen 1985, 1–2). Sosiaalinen kontrolli on vahvasti sidoksissa myös sosiaaliseen järjestykseen. Kontrollin käyttämisen tavoitteena voidaan ajatella olevan pyrkimys palauttaa sosiaalinen järjestys tai ylläpitää jo olemassa olevaa järjestystä. (Innes 2003, 6.) Tällöin poikkeavaa käyttäytymistä pyritään hillitsemään ikään kuin yhteisen hyvän vuoksi.

3.1 Sosiaalisen kontrollin teoria

Tarkastelen tutkielmassani ilmenevää kontrollia sosiaalisen kontrollin teoriakehyksen läpi. Sosiaalisen kontrollin teoriassa keskeistä on jako useaan ulottuvuuteen, joista jokainen tuo eri näkökulman sosiaalisen kontrollin yhteiskunnassa saamalle vallalle. Jaottelut poikkeavat toisistaan hieman, mutta ovat pääpiirteiltään samanlaisia. Keskityn tutkielmassani jaotteluun, jossa sosiaalisen kontrollin ajatellaan olevan joko virallista tai epävirallista, suoraa tai epäsuoraa sekä normatiivista tai ideologista. (Honkatukia 1998, 36.)

Yleisen käsityksen mukaan sosiaalinen kontrolli voidaan ensinnäkin käsittää joko virallisena tai epävirallisena. Virallisella sosiaalisella kontrollilla tarkoitetaan lakeja ja määräyksiä, jotka ovat sekä virallisen tahon muotoilemia että vahvistamia. Tällaisia virallista kontrollia harjoittavia tahoja ovat esimerkiksi poliisi, lipuntarkastajat ja tuomioistuimet. Epävirallinen sosiaalinen kontrolli puolestaan kattaa yksityisellä alueella ihmisten välisissä tilanteissa, kuten perhe- tai muissa läheissuhteissa, tapahtuvan sosiaalisen kontrollin. (Em. 36.) Keskityn tutkielmassani tarkastelemaan epävirallisen sosiaalisen kontrollin muotoja sekä vaikutuksia, sillä pukeutumiseen ja laajemmin makuun liittyviin seikkoihin puututaan virallisella sosiaalisella kontrollilla vain harvoin.

Sosiaalinen kontrolli voidaan jakaa myös suoraan ja epäsuoraan kontrolliin, millä viitataan sen vaikutuksiin sekä suoraan valvonnan ja rangaistusten kautta että epäsuoraan yhteisöön kuulumisen herättämien tunteiden ja ajatusten sekä yhteisön muiden jäsenten mielipiteiden kautta. Epäsuora sosiaalinen kontrolli ilmenee esimerkiksi tunnesiteenä yhteisöön, haluna pysyä yhteisön arvostettuna jäsenenä sekä mahdollisena riippuvuutena yhteisön tarjoamasta avusta. Näiden prosessien kautta epäsuora kontrolli voi aiheuttaa esimerkiksi oman käytöksen, kuten tutkielmani tapauksessa henkilökohtaisen tyylin, muokkaamista yhteisön normeihin sopivammaksi. (Em. 36.) Tutkielmani kehyksessä epäsuora sosiaalinen kontrolli on suoraa sosiaalista kontrollia keskeisempi, sillä haluan paneutua nimenomaan yhteisön sisällä käytettyihin epävirallisiin keinoihin kontrolloida yksilön ulkonäköä.

Sosiaalinen kontrolli voi olla myös ideologista tai normatiivista. Näitä käsitteitä käytetään kuvaamaan yhteiskunnassa vallitsevia käsityksiä normaalista ja hyväksyttävästä käyttäytymisestä – toisin sanoen normeista. Myös itsekontrolli voidaan joskus laskea sosiaalisen kontrollin muodoksi, sillä itsekontrollia käyttämällä, toisin sanoen omaa käyttäytymistään säätelemällä, yksilö voi pyrkiä säilyttämään asemansa yhteiskunnassa. Itsekontrollin käyttäminen onnistuneesti vaatii, että yksilö on sisäistänyt yhteiskunnassa vallitsevan normiston. (Em. 36.) Tutkielmani kannalta keskeinen on etenkin sosiaalisen kontrollin normatiivinen luonne, sillä nostan aineistostani esiin pääasiassa yhteiskunnan normeihin ja sääntöihin perustuvia sosiaalisen kontrollin tapoja. Myös ideologisen sosiaalisen kontrollin voidaan ajatella näkyvän aineistossani jonkin verran, sillä analyysissäni nostan aineistostani esiin kommentin, jonka tulkitsen ideologiaan ja periaatteisiin tukeutuviksi.

3.2 Muodin käsitteistö

Sosiologiassa muotia voidaan tarkastella luokkiin jakautumisen aikaansaannoksena (Simmel 2006, 102). Muoti on perustavanlaatuinen osa nykypäivän sosiaalista järjestystä, ja sen vaikutukset ylettyvät kaikkiin jollain tavalla: muodilla on paikkansa vaatetuksen lisäksi taiteessa, kielessä ja musiikissa. Trendejä välttelevänkin kohdalla muodilla on niin suuri vaikutus, että sitä pyritään karttamaan. Vaikka pitäisi muotia ja tyyliä turhana, ulottuvat ne vaatteiden käytön pakollisuuden vuoksi kaikkien yhteiskuntamme jäsenten elämiin. (Harman 1985, 5.) Jo Georg Simmel kirjoitti *Muoti*-esseessään (1895) seuraavasti: ”Muoti on aivan erityinen esimerkki niistä elämänmuodoista, joiden avulla yritetään sovittaa yhteen sosiaalisen samanlaisuuden ja yksilöllisen erottautumisen pyrkimys” (Simmel 2006, 102).

Henkilökohtaisella tasolla muoti on kommunikoinnin tapa, jolla yksilöt voivat pyrkiä ilmaisemaan omia tuntemuksiaan, mielipiteitään ja arvojaan. Muodin ja sen myötä pukeutumisen viestinnällisyys perustuu vaatteiden, asusteiden ja valitun värimaailman kantamiin ja välittämiin merkityksiin, joita muut tulkitsevat tuntemansa kontekstin valossa. Lisäksi omaan pukeutumiseen voi liittyä muilta piiloon jääviä tuntemuksia, ajatuksia ja merkityksiä. Muodin yhteiskunnallisesti merkittävä puoli liittyy sen syklisyyteen. Muodin syklisyys sisältää ajatuksen siitä, että jokin asia voi olla muodissa (engl. in) tai sen ulkopuolella (engl. out). Tähän syklisyyden ajatukseen puolestaan liittyvät vallankäytön kysymykset: mikä on ”in” ja mikä ”out”. Muoti vallankäytön muotona perustuu näiden rajojen vetämiseen mahdollistaen näkyvät erot sisä- ja ulkoryhmän jäsenten välillä. (Harman 1985, 5–6.)

Myös pukeutuminen on toimintana sekä henkilökohtaista että sosiaalista. Pukeutumista voidaan käyttää ilmaisemaan henkilökohtaista makua, tyyliä ja arvoja. Sen avulla voidaan viestiä paljon niin tietoisesti kuin tiedostamattakin esimerkiksi omasta identiteetistä ja mieltymyksistä. (Kaiser 1990, 97.) Pukeutuminen käsitetään kuitenkin hyvin henkilökohtaiseksi, minkä vuoksi siitä puhumista voidaan vältellä (Purhonen ym. 2014, 173). Pukeutuminen on myös vahvasti sidoksissa ihmisen ruumiillisuuteen, minkä vuoksi pukeutuminen on saanut osansa kontrollista, jota eri kulttuureissa on eri aikakausina – usein sukupuolistetusti – kohdistettu ihmisten ruumiisiin. Ruumis tuo yksilön sisäisen persoonan ulkoisen huomion kohteeksi tehden näin yksilöstä muiden katseen alaisen ja heijastaen samalla yksilöön yhteiskunnassa tärkeinä pidettyjä arvoja. (Kaiser 1990, 97.) Ruumiillisuus näyttäytyy osasyynä siihen, miksi pukeutumisen tutkimus on aikaisemmissa tutkimuksissa saanut hyvinkin feministisiä piirteitä (ks. Honkatukia & Keskinen 2018).

Maku on olennaisesti kytköksissä valtaan, sillä yksilön ulkonäkö, kulutuskäyttäytyminen sekä elämäntyyli toimivat sosiaalisen tilan symbolisina rajanvetäjinä (Purhonen ym. 2014, 15). Ihmiset luokitellaan hierarkkisiin sosiaalisiin ryhmiin ulkonäön perusteella sekä omasta että muiden yhteiskunnan jäsenten toimesta, jolloin maku toimii eriarvoisuutta ylläpitävänä mekanismina. Mausta paljon kirjoittanut Pierre Bourdieu näki maun eliitin käyttämänä aseena taisteluissa luokasta ja vallasta. Bourdieu kuitenkin myös uskoi, että maussa on lähes poikkeuksetta kyse vilpittömistä tuntemuksista ja mielipiteistä. Makuun ei siis sisälly laskelmointia, vaan se ilmentää sisäistettyjä sosiaalisia rakenteita, joista tulee ajan myötä osa yksilöä itseään. On ajateltu, että näin maku itsessään yhdistää yksilöt yhteisöihin luoden

samalla sosiaalista järjestystä. Näin se toimii myös osana vallankäytön järjestelmää. (Em. 16–17.)

Tyyliä käytetään ilmaisemaan henkilökohtaista makua, minkä lisäksi ihmisen ulkonäöllä on kyky kantaa sosiaalisia merkityksiä. Esimerkiksi vaate itsessään on usein neutraali ja saa merkityksiä vasta käyttäjänsä päällä sekä ohikulkijan silmissä. (Ruohonen 2001, 58, 67.) Tässä tutkielmassa pyrin tarkastelemaan sitä, millaisia sosiaalisia merkityksiä pukeutumiselle asetetaan verkkokeskusteluissa. En siis niinkään paneudu siihen, miten keskustelunaloittajat itse kokevat oman pukeutumisensa tai millaisia merkityksiä he itse siihen liittävät.

3.3 Poikkeavuus

Poikkeavuuden sosiologia on sosiologian ala, joka tutkii kaikenlaista normaalina pidetystä poikkeavaa käytöstä sekä sen tunnistamista yhteisöissä. Käsitteellä poikkeavuus (engl. deviance) tarkoitetaan sosiologiassa toimintaa, joka rikkoo yhteiskunnassa vallitsevia kulttuurisia normeja. (Anderson 2017, 18.) Poikkeavuuden kategoria tuotetaan määrittelemällä omasta ryhmästä ulkopuolisten ryhmien jäsenet toisenlaiseksi suhteessa itseen tai omaan sisäryhmään. Poikkeavuuden määrittelevät siis aina ihmiset, jotka elävät, toimivat ja vaikuttavat osana suurempaa yhteisöä. Toisenlaisena näkeminen voi johtaa itsestä poikkeavien ihmisten käyttäytymisen ja ominaisuuksien leimaamiseksi ei-hyväksyttäväksi ja jopa vääränlaiseksi. (Jokinen, Juhila & Suoninen 2012, 190.) Tutkielmani tapauksessa poikkeavuutta tuotetaan tuomitsemalla tuntemattoman ihmisen ulkonäkö ja hänen tyyliensä vääränlaiseksi. Poikkeavuus ei ole ennalta määrättyä, vaan sen määrittely on suhteellista ja se voidaan liittää tilannekohtaisesti kehen tahansa yksilöön tai laajempaan ryhmään ajasta ja paikasta riippuen (Nouko-Juvonen 1998, 232). Esimerkiksi naisten housujen käyttöä on historiallisesti pidetty poikkeavana ja sitä on paheksuttu. Ajan kuluessa ja käsitysten muuttuessa housujen käytöstä on tullut sukupuolesta riippumatta hyväksyttävää ainakin länsimaissa.

Jonkin luokittelu poikkeavaksi tuottaa osaltaan myös moraalista järjestystä, jossa oma toiminta on toisen toimintaa korkeammalla tasolla. Yleensä kohdistamme poikkeavaksi luokittelemiimme ihmisiin tai ihmisryhmiin jonkinlaisia stereotyyppisiä eli yleistäviä ominaisuuksia. (Jokinen ym. 2012, 190.) Poikkeavuuden rakentaminen perustuukin aina suhteellistavaan vertailuun, jossa poikkeavana nähtyä vertaillaan yhteisössä normina,

keskivertona ja hyväksyttävänä pidettyyn toimintaan tai tilanteeseen (em. 198). Ihmiset eivät käyttäydy poikkeavasti ainoastaan omien sisäisten syiden vuoksi, vaan poikkeavaa käyttäytymistä edistävät osaltaan myös ympäröivän sosiaalisen yhteisön normit, odotukset ja vaatimukset (Nouko-Juvonen 1998, 233). Poikkeavuuden kokemukset rakentuvat myös sukupuolistuneesti. Naisten ulkonäön yksityiskohtainen sääteleminen on merkittävä osa naisten poikkeavuuden rakentamista länsimaisissa kulttuureissa. Tiukat normit ja kauneusihanteet tuottavat naisille jatkuvia normista poikkeamisen kokemukseen perustuvia epäonnistumisen tuntemuksia. (Saarikoski 2001, 164.)

Termillä hyväksyttävä poikkeavuus (engl. acceptable deviance) tarkoitetaan normista poikkeavan ja normiin mukautuvan välille asettuvaa toimintaa. Hyväksyttävä poikkeavuus voidaan nähdä normeihin mukautumisen varmistavana prosessina, joka kuitenkin mahdollistaa illuusion yksilönvapaudesta ja tutkielmani tapauksessa oman tyylin ilmentämisestä. Hyväksyttävää poikkeavuutta on tutkittu etenkin suhteessa pukeutumisen sosiaaliseen kontrollointiin, sillä tyyli toimii helposti saavutettavana ja turvallisena luovuuden osa-alueena siihen kohdistuvasta sosiaalisesta kontrollista huolimatta. (Harman 1985, 1.) Hyväksyttävä poikkeavuus on tärkeä ilmiö niin ryhmälle kuin yksilöllekin, sillä muista poikkeaminen luo yksilöllisyyden kokemuksen. Toisaalta poikkeavuuden tekeminen turvallisesti ja muiden hyväksymällä tavalla sammuttaa kapinallisuuden eikä uhkaa ryhmän koheesiota. Näin hyväksyttävä poikkeavuus voidaan nähdä sosiaalisen kontrollin muotona: vapaus on sallittua, mutta ainoastaan yhteisön asettamissa rajoissa. (Em. 2, 11.) Hyväksyttävänä pidetty poikkeavuus voi olla esimerkiksi tietynlaista muodikasta pukeutumista (em. 9).

4 Tutkimusasetelma

Tarkastelen tutkielmassani naisten pukeutumista koskevia verkkokeskusteluja sosiaalisen kontrollin näkökulmasta. Seuraavaksi esittelen tutkielmani aineiston ja tutkimusmenetelmän, joiden avulla pyrin tutkielmassa vastaamaan tutkimuskysymykseeni. Tutkimuskysymykseni on seuraava:

Miten naisten tyyliin kohdistettu sosiaalinen kontrolli ilmenee verkkokeskusteluissa?

4.1 Verkkokeskustelut aineistona

Internetin verkkokeskustelut ovat monipuolinen aineistomuoto, joka voi tarjota arvokasta tietoa esimerkiksi yhteiskunnallisista ilmiöistä ja ihmisten poliittisista mielipiteistä (Hakala & Vesa 2013, 223). Verkkokeskustelut ovat niin sanottuja luonnollisia aineistoja, sillä ne syntyvät aidoissa tilanteissa ilman tutkijan osallisuutta (Laaksonen). Alustojen interaktiivisen luonteen vuoksi verkkokeskustelujen avulla voidaan tutkia esimerkiksi ihmistenvälistä vuorovaikutusta. Verkkokeskusteluja käytettäessä on kuitenkin huomioitava kyseisen aineistomuodon erityispiirteet, kuten keskustelukulttuuri sekä mahdollisesta asynkronisuudesta johtuvat viiveet. Vauva.fi-sivustolla keskusteleminen tapahtuu asynkronisesti, mikä tarkoittaa sitä, ettei viestintä välttämättä tapahdu reaaliaikaisesti. (Laaksonen & Matikainen 2013, 194.)

Verkkokeskusteluissa alustan käyttäjät valitsevat itse, mistä keskustelevat ja mihin suuntaan keskustelun vievät. Tämä voi olla tutkimuksen kannalta ongelmallista, sillä keskustelun monimuotoisuuden vuoksi voi olla vaikea tietää, mitä keskustelijat kommenteillaan tarkoittavat. Lisäkysymysten kysyminen ei onnistu, sillä tutkija ei ole reaaliaikaisesti mukana keskustelutilanteessa. Esimerkiksi erilaiset lyhenteet tai monitulkintaiset käsitteet voivat tuoda haasteita verkkokeskusteluaineiston analyysissä. Tämän vuoksi verkkokeskusteluja tutkittaessa on pääosin pidättäydyttävä siinä, mitä käydyssä keskustelussa tulee ilmi ja varottava liiallista tulkintamista. (Hakala & Vesa 2013, 223.) Lisäksi erilaiset verkkokeskustelualustat ja -ketjut houkuttelevat erilaisia käyttäjäyhteisöjä ja heidän luomiaan omanlaisiaan käyttökulttuureja. Yksi verkkokeskustelupalstojen keskustelukulttuuriin suuresti vaikuttava tekijä on kommentoijien mahdollisuus pysyä anonyyminä. (Em. 223–224.) Vauva.fi-sivustolla kommentointi tapahtuu anonyymisti, minkä vuoksi keskustelijat eivät koe

voimakasta tarvetta suodattaa sanomisiaan. Lisäksi aloittajat voivat luoda keskustelualustalle keskusteluja mistä tahansa valitsemastaan aiheesta, jolloin sivuston keskustelut altistuvat helposti epäasialliselle kommentoinnille.

Käytettäessä aineistona verkkokeskusteluja törmätään myös representaatioiden ja aineiston edustavuuden ongelmaan. Koska verkkokeskustelut ovat usein anonyymejä, ei aineiston edustavuudesta voi saada varmaa tietoa. Esimerkiksi vastaajien ikä, sukupuoli ja etnisyys ovat tutkimuksen edustavuuden kannalta tärkeitä taustatietoja, jotka verkkoaineiston tapauksessa jäävät usein puuttumaan. Tämä on pidettävä mielessä, kun tutkimuksessa käytetään aineistona verkkokeskustelua. (Em. 224.) Koska verkkokeskustelualustojen käyttäjäkunta on rajallinen ja keskusteluihin aktiivisesti osallistuu vain pieni osa ihmisistä, on hyvä pohtia aineiston mahdollisia vinoumia (Miettinen & Vehkalahti 2013, 84).

Lisäksi verkkokeskustelut voivat olla luonteeltaan toiseuttavia. Nostan tutkielmassani esiin aineistossani havaitsemiani toiseuttavia piirteitä ja kommentoinnin tapoja. Toiseuttamisella tarkoitetaan erontekojen tekemistä itsen ja muiden välille. Sen avulla voidaan pyrkiä erottautumaan ryhmästä, joka nähdään omaa ryhmää huonompana, heikompana tai siitä liian erilaisena. Toiseuttavassa verkkokeskustelupuheessa vuorovaikutukselle tarkoitettua keskustelualustaa käytetään sellaisen identiteettipuheen levittämiseen, jonka tarkoituksena on toiseuttaa jokin tietty ihmisryhmä tai alakulttuuri. Toiseuttamalla voidaan etenkin anonyymeissa verkkokeskusteluissa tehokkaasti määritellä keitä ovat ”me” ja keitä meidän ulkopuolellemme jäävät ”he”. (Vaahensalo 2021, 3.) Tutkielmani aineistossa osa keskustelijoista pyrkii toiseuttavan puheen avulla tekemään erontekoja normaalisti pukeutuvien ”meidän” ja poikkeavasti pukeutuvien ”heidän” välillä.

4.2 Aineisto

Tutkielmani aineisto koostuu kahdesta Vauva.fi-sivustolla käydystä keskustelusta. Keskustelut ovat otsikoiltaan *Mies: miksi toljotat ja ehkä jopa irvistät, kun näet alternative-tyylisen naisen?* (Keskustelu 1) ja *Miksi alternatiivinen tyyli kerää inhoavia katseita? (jopa pk-seudulla)* (Keskustelu 2). Ensimmäinen keskustelu sisältää yhteensä 59 anonyymiä kommenttia ja toinen 10, joten aineistoni koostuu yhteensä 69:stä kommentista. Molempien keskusteluketjujen aloituskomentit on julkaistu 9.9.2020. Huomasin tutkielmani analyysivaiheessa aineistoa tarkastellessani, että aineistonani käyttämäni keskustelut on mahdollisesti aloittanut sama henkilö. Keskusteluiden aloitukset on julkaistu kahdeksan

minuutin erolla. Lisäksi niissä käytetään huomattavaa määrää samoja sanoja, kuten räväkkä ja alternatiivinen. Lisäksi molemmissa aloituksissa mainitaan suoraan, että katsojana on ollut mies.

Mahdollisen päällekkäisyyden havaitsemisen ja pitkän pohdinnan jälkeen olen tullut siihen tulokseen, ettei tämä haittaa tutkielmani etenemistä. Olen pitänyt huomiota lähinnä kiinnostavana verkkokeskustelumutoisten aineistojen luonteen vuoksi. Mielestäni aineistojeni mahdollinen leikkauskohta toimii hyvänä esimerkkinä verkkokeskustelujen ongelmallisuudesta: koskaan ei voi tietää, kuka anonyymien kommenttien takana on ja millä tarkoituksella hän keskusteluun osallistuu. Vaikka aineistoni aloitukset on mahdollisesti kirjoittanut sama henkilö, koostuu aineistoni myös runsaasta kommenttiosuudesta, jonka perusteella olen lähtenyt edistämään tutkielmaani. Aineistoni kertoo laajemmasta ilmiöstä eikä mahdollinen päällekkäisyys vähennä tutkielmani aineiston kiinnostavuutta.

Olen ladannut aineistot tiedostoiksi ja tulostanut ne myöhemmin paperille. Näin olen varmistanut, etten menetä analyysistäni keskustelusta mahdollisesti jälkikäteen poistettuja tai muokattuja kommentteja. Keskustelut ovat yhä avoinna uusille kommentteille, mutta tutkielmani aineisto koostuu vuoden 2022 loppuun mennessä keskusteluihin julkaistuista kommentteista. Valitsemani verkkokeskusteluketjut ovat kuitenkin pysyneet koko tutkielmani kirjoittamisen ajan muuttumattomana. Aloitin analyysini lukemalla aineistoni läpi muutamaan otteeseen, jonka jälkeen siirryin itse sisällönanalyysin vaiheisiin nopeasti. Tein analyysini käsin alleviivaamalla kommentteja paperilla sekä kirjoittamalla ylös aineistosta tekemiäni huomioita. Merkitsin muistiin tutkielmani kannalta keskeiseksi katsomani kommentit, joiden perusteella listasin avainsanoja eli aineistossa toistuvasti esiintyviä ilmaisuja. Toistuvia avainsanoja olivat esimerkiksi kauneuden subjektiivisuus sekä huomionhakuisuus. Seuraavaksi tarkastelin aineistosta poimimiani avainsanoja sosiaalisen kontrollin näkökulmasta ja jaottelin avainsanat kategorioihin. Pyrin luomaan kategorioista mahdollisimman yhtenäisiä pääluokkia, joita avaan tarkemmin tutkielmani tuloksissa.

Vauva.fi-sivustolla on mahdollista reagoida aloituksiin ja kommentteihin ylös- ja alaspäin suuntaavilla nuolilla. En nosta reaktioita analyysissäni merkittävään asemaan niiden käytön monimuotoisuuden ja -tulkinnallisuuden vuoksi. Esimerkiksi ylöspäin osoittavan nuolen voidaan tulkita tarkoittavan samanmielisyyttä kommentin kanssa tai kannustusta kommentin kirjoittajalle. Lisäksi nuolella voidaan pyrkiä pitämään keskustelu aktiivisena. Toisaalta sekä ylös- että alaspäin suuntaavia nuolia voidaan käyttää myös ärsyttämisen tai

huumoritarkoituksessa. Nostan nuolien käytön esille tutkielmani lopussa tarkastelllessani aloituskommentteja, niiden sävyä sekä aloituskommenttien saamien vastauksien määrää ja sävyä.

4.3 Tutkimusmenetelmä

Olen hyödyntänyt tutkielmassani laadullista sisällönanalyysiä. Sisällönanalyysi on oiva menetelmä tekstimuotoisen aineiston järjestämiseen ja kuvaamiseen. Se on menetelmänä järjestelmällinen ja mahdollistaa aineiston systemaattisen analysoinnin, sillä se perustuu loogiseen päättelyyn ja huomioiden tulkintaan. (Hakala & Vesa 2013, 219.) Olen lähestynyt tutkielmassani tekemääni analyysiä teoriaohjaavasti, jolloin analyysiprosessia ohjaavat sekä tutkielman aineisto että sen taustalla oleva teoreettinen viitekehys. Näin tutkielmaani on jäänyt aineiston lisäksi runsaasti tilaa omille huomioilleni. Sisällönanalyysin keinoin olen saanut nostettua esiin aineistosta keskeisiä ja toistuvasti esiin nousevia kategorioita ja aihealueita.

Laadullisessa sisällönanalyysissä aineisto pilkotaan ensin osiin, jonka jälkeen tutkija kokoaa tärkeäksi tulkitsemansa osat uudelleen selkeään, informatiiviseen ja luettavaan muotoon (Tuomi & Sarajarvi 2018, 122). Laadullisen sisällönanalyysin vaiheet ovat pelkistettynä seuraavat: aineiston redusointi eli pelkistäminen, aineiston klusterointi eli ryhmittely ja aineiston abstrahointi eli teoreettisten käsitteiden ja niiden välisten hierarkioiden luominen (em. 122). Olen noudattanut analyysissäni näitä menetelmäkirjallisuudesta löytyviä sisällönanalyysin vaiheita, ja pyrkinyt niiden avulla analysoimaan aineistoani monipuolisesti asettamani tutkimuskysymyksen valossa.

Menetelmää käytettäessä on kuitenkin otettava huomioon tutkijan omien näkemysten ja ennakkokäsitysten vaikutukset aineiston kategorisointiin (em. 117). Tämän mahdollisia ongelmakohtia käsittelemme tarkemmin tutkielmani seuraavassa osiossa. Olen pyrkinyt sisällönanalyysin keinoin luomaan mahdollisimman selkeän kuvauksen naisten tyyliin kohdistetusta sosiaalisesta kontrollista lukemissani verkkokeskusteluissa.

4.4 Tutkimuseettiset kysymykset

Tieteellisen tutkimuksen tulee noudattaa hyvää tieteellistä käytäntöä ollakseen luotettavaa ja eettisesti hyväksyttävää. Hyvän tieteellisen käytännön peruseriaatteisiin kuuluvat tutkimuksen luotettavuus, rehellisyys, arvostus ja vastuunkanto. (TENK 2023, 11.)

Tutkielmaa tehtäessä on huomioitava tutkimuseettiset kysymykset, joita ovat muun muassa tietosuoja- sekä tekijänoikeuskysymykset. Oman tutkielmani suurin tutkimuseettinen ongelma on kysymys tutkielman objektiivisuudesta. Objektiivisyys nousee ongelmaksi aina sisällönanalyysiä tehtäessä, sillä se tutkimusmenetelmänä perustuu tutkijan tekemiin päätöksiin ja rajauksiin, jolloin tutkijan omat ennakkokäsitykset ja -oletukset voivat vaikuttaa tutkielman tekoon ja sen tuloksiin epätoivotulla tavalla. Tutkielman objektiivisyys on täten pidettävä mielessä tutkielman tekemisen eri vaiheissa, mihin olen osaltani pyrkinyt.

Verkkokeskustelujen tutkimiseen liittyy omat eettiset haasteensa. Muiden tieteellisen tutkimuksen eettisten periaatteiden lisäksi on kiinnitettävä huomiota siihen, että aineistoa tulkitaan tutkittavien lähtökohdista käsin. (Lagus, Ruckenstein, Pantzar & Ylisiurua 2016, 38–39.) Lisäksi keskustelijoiden yksityisyyden suojaaminen on erityisen tärkeää, sillä verkkokeskustelupalstojen anonyymius voi saada keskustelijat kommentoimaan sellaisia keskusteluja, joihin he eivät osallistuisi omalla nimellään (Kuula 2011, 185). Olen pitänyt huolen siitä, ettei tutkielmani ei sisällä tietosuojaan liittyviä ongelmia. Tämän olen varmistanut valitsemalla tutkielmani aineistoiksi toimivat netissä julkisesti saatavilla olevat ja jo valmiiksi anonyymit keskustelut, jotka eivät sisällä sensitiivisiä henkilötietoja tai keskustelua erityisen sensitiivisistä asioista. Aineistona käyttämieni keskusteluketjujen kommenttien pohjalta ei siis voida tunnistaa yksittäisiä henkilöitä eikä tutkielmassa tekemäni analyysi voi koitua henkilöille haitalliseksi. Tutkielman aineiston käyttö lupa on varmistettu sähköpostilla tekijänoikeusrikkomusten poissulkemiseksi. Verkkokeskustelut aineistomuotona ovat kuitenkin vapaasti saatavilla ja käytettävissä, joten tekijänoikeusongelmia ei ole ilmennyt tutkielmassani. Aineistoa analysoidessani sitoudun noudattamaan tieteellisen tutkimuksen eettisiä periaatteita sekä pitämään mielessäni keskustelualustalle muodostuneet yksilölliset keskustelukulttuurit ja viestinnän tavat.

5 Tulokset

Tässä luvussa esittelen tutkielmani tulokset sisällönanalyysin keinoin muodostamani luokkien avulla. Olen muodostanut aineistosta kolme pääluokkaa, joilla pyrin kattamaan aineistossa keskeisinä pitämäni sisällöt. Muodostamani luokat ovat pyrkimys vallankäyttöön, oletusten tekeminen sekä maku ja mauttomuus. Käytän tutkielmassa käsitteitä luokka ja kategoria puhuessani muodostamistani pääluokista. Esittelen tekemääni analyysiä suhteessa tutkielmani teoreettiseen viitekehykseen sekä aiemmin tehtyyn tutkimukseen, ja kuljetan analyysiäni eteenpäin aineistoesimerkkien avulla. Tulosluvun tavoitteena on vastata tutkielmani tutkimuskysymykseen.

5.1 Pyrkimys vallankäyttöön

Tärkeimpänä aineistosta muodostamanani luokkana pidän vallankäytön luokkaa. Vallankäytön luokka nousee analyysissäni keskeiseksi, sillä vallankäyttö on osaltaan kaiken sosiaalisen kontrollin pohja sekä sen mahdollistaja. Valta käsittää kaikki eri prosessit, joilla ihmisten elämää valvotaan ja pyritään ohjaamaan (Lehtonen 2014, 230). Näin myös sosiaalinen kontrolli asettuu keskeiseksi vallankäytön osaksi. Tähän ryhmittymään olen koonnut ne kommentit, joissa olen havainnut pyrkimyksen vallankäyttöön, valta-asemaan tai sukupuolijärjestykseen perustuvaan tyylin kontrollointiin. Liitän vallankäytön pääluokkaan myös kommentit, joissa poikkeavasti pukeutuvia kanssaihmissä alennetaan haukkumasanoja käyttämällä. Tähän luokkaan kuuluviin kommentteihin sisältyy usein voimakas pyrkimys ihmisten samankaltaistamiseen ja erojen poistamiseen. Toisaalta myös erojen korostaminen, jolla pyritään nostamaan esiin omaa moraalista paremmuutta, toimii aineistossani vallankäytön muotona. Vallankäytön luokkaan jaotteleman kommentit sisältävät epävirallisen ja epäsuoran sekä normatiivisen sosiaalisen kontrollin muotoja.

”Näytät rumalta ja vastenmieliseltä.” (Keskustelu 1)

”Miksi ruma hiustyylisi kerää inhoavia katseita... hmm tätä täytyy pohtia.” (Keskustelu 2)

”Värjät hiuksesi kukertavan oranssiksi ja ihmettelet miksi ihmiset töllöttää. On se kumma tosiaan!” (Keskustelu 2)

Yllä olevissa aineistokatkelmassa kommentoijat viittaavat aloittajan ulkonäön ja hiustyylin rumuuteen. Tarkastelen tässä rumuutta haukkumisen kontekstissa ja paneudun myöhemmin mielipiteenilmaisuihin henkilökohtaisen maun näkökulmasta. Haukkumalla aloittajaa kommentoijat nostavat itseään ylöspäin samalla korostaen heidän omaa ja valtavirtaisena pitämäänsä mielipidettä. On huomioimisen arvoista, ettei haukkumisen tehtävä ole varsinaisesti ulkonäön, vaan haukkujan ja haukuttavan välisen suhteen kommentointi (Saarikoski 2001, 159). Näin kommentoijat käyttävät aloittajan ulkonäön haukkumista vallankäytön välineenä.

Etenkin vallankäytön luokkaan niputtamissani kommentteissa näkyvät myös keskustelun toiseuttavat kommentit. Haukkumalla muita kommentoijat pyrkivät erottautumaan poikkeavaksi mieltämästään ihmisryhmästä. Kommentteissa ilmenee myös kommentoijien kokemus heidän mielipiteensä itsestäänselvyydestä ja yleisestä hyväksyttävyydestä. Heidän mielestään inhoavat katseet ja vastaantulijan tuijottaminen ovat tilanteessa hyväksyttäviä tekoja kyseisen tyylliltään poikkeavan henkilön ulkoisen olemuksen vuoksi. Siispä tuijotuksen kohteena oleva vastaantuli joko tiedostamattaan tai tietoisesti altistaa itsensä tyyllillään muiden katseille ja kommenteille.

”Haluat tietoisesti herättää sellaista huomiota. Laitat itsesi ”räväkäksi” jotta voit päivitellä sitten että tukkani on tikkurilan värikartta ja ihmiset jostain syystä näyttävät paheksuvan...”

(Keskustelu 1)

”... Minua ei kiinnosta räväkkyyttenne millään tavalla ja se on minulle samantekevää. Te kuitenkin laitate itsenne räväkiksi jotta vastaantulijat reagoisivat. Vaikka ei minua oikeasti voisi vähempää kiinnostaa, minä teeskentelen reaktion koska muuten alternatorit pettyisivät.”

(Keskustelu 1)

”Ap:n shokkivärit hiuksissa eivät ilmeisesti voimaannuttaneet häntä toivotulla tavalla ja sehän on tietysti vastaantulijoiden vika.” **(Keskustelu 1)**

Keskimmäisessä aineisto-otteessa kommentoija kertoo, että muiden ulkonäkö on hänelle samantekevää. Hän kertoo kuitenkin teeskentelevänsä jonkinlaisen reaktion, koska uskoo sen olevan toivottua. Keskeistä esiin nostamissani aineistokatkelmassa on oletus siitä, että aloittaja sekä muut tyylliltään poikkeaviksi luokitellut ihmiset hakevat ulkonäöllään huomiota. Tyylin ja kirkkaiden hiusvärien taustalla nähdään huomionhakuisuus esimerkiksi naisen oman aidon kiinnostuksen tai halun sijaan. Kommentoija ajattelee, että nainen näyttää siltä miltä näyttää,

koska hän haluaa saada aikaan reaktioita, eikä siksi, että hän itse pitäisi tyylistään ja ulkonäöstään sellaisenaan. Ulkonäöllä uskotaan olevan syvempi merkitys, joka tässä tapauksessa on saatu huomio ja ”voimaannutus”. Koska naisten ulkonäöllä on tutkitusti valtava rooli heidän saamansa kohtelun laadussa (Lees 1997, 23), voidaan ulkonäön kommentointi liittää osaksi keskusteluissa ilmeneviä valta-asetelmia. Aineistolainauksissa huomion hakeminen ja antaminen asettuvat osaksi vallankäytön järjestelmää, jossa ihmiset janoavat toistensa huomiota. Ylimmässä katkelmassa poikkeavana pidettyjen alakulttuurien edustajia vähätellään kutsumalla heitä ”alternatoreiksi” viitaten keskusteluketjun aloitustekstin *alternatiivinen*-termin käyttöön. Vallan voidaan nähdä olevan vastaantulijoilla ja keskusteluketjun kommentoijilla, joilla on tilanteessa valtuus antaa ”alternatoreille” heidän janoamaansa huomiota tai kieltää se kokonaan. Esittämieni kommenttien taustalla tuntuu olevan oletus huomion saamisen tärkeydestä sekä siitä, että naiset haluavat ulkonäöllään huomiota nimenomaan miehiltä. Toisaalta aineisto sisältää useita kommentteja, joissa miesten kiinnostus naisten ulkonäköä kohtaan tuomitaan, sillä se nähdään sovinnistisena toimintana. Sovinismiin nähdään linkittyvän valtaan, sillä se ylläpitää yhteiskunnassa etenkin sukupuolistuneita valtarakenteita.

”Jotkut miehet on sovinnisteja. Heidän mielestään kaikkien naisten pitäisi olla sexy naturel blondeja.” (Keskustelu 1)

”KAIKKIEN miesten mielestä kaikkien naisten pitäisi olla sexy naturel blondeja.”
(Keskustelu 1)

”Koska miehille kuuluu ilmaista mitä mieltä hän on jokaisesta naisesta.” (Keskustelu 1)

Aineistokatkelmissa, kuten myös keskustelujen aloituksissa ilmenee sosiaalisen kontrollin sukupuolistuneisuus, jota käsittelemän tutkielmani pääluvussa 2. *Sosiaalisen kontrollin tutkimus suhteessa pukeutumiseen*. Etenkin ulkonäköön, pukeutumiseen ja tyyliin kohdistuva sosiaalinen kontrolli on sukupuolistunut niin, että naisten ulkonäköön kohdistetaan enemmän kontrollointipyrkimyksiä kuin miesten. Lisäksi naisiin kohdistuvan sosiaalisen kontrollin seuraukset ovat suurempia kuin miehiin kohdistuvan sosiaalisen kontrollin. (Carlen 1995, 121.) Aineistossani sosiaalisen kontrollin sukupuolistuneisuus näkyy sukupuolten välisen valta-asetelman tarkasteluna ja osittain jopa lujittamisena. Joissain kommentteissa

poikkeavasti pukeutuvia naisia kutsutaan ”rummoiksi”¹ sekä ”alternativehoroiksi”. Etenkin nämä kommentit antavat suuren painoarvon keskustelun aloittajan sukupuolelle ja tukevat aikaisempaa käsitystä sosiaalisen kontrollin sukupuolistuneisuudesta. Sukupuolella tuntuu olevan suuri merkitys tutkielmani aineistona toimivien verkkokeskusteluketjujen kommentteissa sekä siinä, miten kommentoijat pukeutumisesta ja pukeutujista puhuvat.

Ylempänä esittämissäni aineisto-otteissa kommentoidaan miesten sovinistisuudesta sekä siitä, miltä naisten kuuluisi miesten mielestä näyttää. Esiin nousee myös oletus siitä, että miehillä on oikeus ilmaista mielipiteensä kenestä tahansa naisesta. Keskiössä on miesten mielipide naisten tyylistä sekä ulkonäöstä kokonaisuudessaan, mikä ei ole uusi aihe yhteiskunnallisessa keskustelussa tai tieteellisessä tutkimuksessa. Miesten ja poikien suhtautumisesta naisten ja tyttöjen ulkonäköön ovat kirjoittaneet muun muassa Helena Saarikoski (2001) ja Sinikka Ruohonen (2001). Sovinismi, jolla yleisesti tarkoitetaan miessukupuolen oletettua ylemmyyttä suhteessa naisiin, nousee tutkielmani aineistossa esiin useaan otteeseen. Aineisto sisältää kommentteja, joissa sovinismia pidetään koko ilmiön selittävänä tekijänä. Eräs kommentoija ilmaisee asian seuraavasti: ”*Sovinismi selittää*” (**Keskustelu 1**). Sovinismiin viittaavat kommentit liittyvät sukupuolten väliseen valta-asetelmaan, jossa miehiä pidetään naisia ylempiarvoisina. Niin aloituksissa kuin kommentteissakin miehen reaktio naisen ulkonäköön nostetaan keskiöön, jolloin miehen merkitys naisen elämässä korostuu entisestään. Miehen reaktio naisen ulkonäön muutokseen normien mukaisesta poikkeavaan korostuu aineistossani etenkin seuraavassa kommentissa:

*”Tästä tuli mieleen mun vanha ihastus ja sen jännä reaktio, kun repäisin kunnolla ja värjäsin moniväriset hiukset. Aikaisemmin hän hymyili ja katseli mua, mutta uusien hiusten myötä hymyily vaihtui tuimaan tuijotukseen :D Voi jeesus.
T. Ex-elovena”*
(Keskustelu 1)

Esittämäni aineistokatkkelmat ja niistä tekemäni huomiot lukeutuvat epäviralliseen, epäsuoraan ja normatiiviseen sosiaalisen sosiaaliseen kontrolliin. Verkkokeskustelualueella kanssakeskustelijan haukkuminen ilmentää epävirallista sosiaalista kontrollia, sillä kontrollia

---

¹ Rummo on lyhenne sanoista ruma mummo.

Urbaani sanakirja (2019) Rummo. <https://urbanisanakirja.com/word/rummo/>. Viitattu 20.4.2023.

käyttää yksityishenkilö jonkin virallisen instituution sijaan. Lisäksi haukkuminen on epäsuoran sosiaalisen kontrollin muoto, sillä sen avulla pyritään tuottamaan ulkopuolisuuden ja yhteisöön kuulumattomuuden tunteita, joiden motivoimana puheen kohteen tulisi muuttaa itseään tai käytöstään. Haukkuminen perustuu yhteiskunnan normatiivisiin käsityksiin, kuten vallitsevaan kauneuskäsitykseen, ja on siten normatiivisen sosiaalisen kontrollin muoto.

5.2 Oletusten tekeminen

Muodostin aineistostani myös oletusten tekemisen pääluokan. Luokkaan kokosin kommentteja, joissa aloittajasta ja muista tyyliltään normista poikkeavista naisista tehdään oletuksia tai yleistyksiä. Vaikka olen erottanut oletusten tekemisen omaksi pääluokakseen, on huomioitava, että oletusten tekeminen on myös aina vallankäytön muoto. Oletuksia tehtäessä ja niitä julkisesti jaettaessa rakennetaan moraalista järjestystä, jossa korostetaan omaa paremmuutta suhteessa toisiin, toisenlaisiin ja normista poikkeaviin. Analyysini perusteella merkittävimpänä oletuksena pidän tutkielmani aineistoissa mielenterveyteen liittyviä spekulointeja. Lisäksi nostan esiin kiinnostavia kommentteja ulkonäön ja ihmisen sisäisen persoonan otaksutusta yhteydestä. Kommentoijat tekevät myös oletuksia aloittajan huomionhakuisuudesta, mitä käsittelin edellisessä pääluokassa.

”Pukeutuminen on sosiaalista. Kukaan teitä mt-ongelmaisista alternativehoroista ei elä yhteiskunnan ulkopuolella.” (Keskustelu 1)

”... Sinulle pahinta olisi että kukaan ei huomioisi sinun räväkkyttäsi millään tavalla, joten teen sen mielenterveytesi vuoksi, ole hyvä.” (Keskustelu 1)

”Kyllä se aloittajakin kasvaa ulos teinifeministiangsteistaan, ehkä.” (Keskustelu 1)

Edeltävissä aineistolainauksissa nostetaan puheenaiheeksi keskustelunaloittajan mielenterveys. Kahdessa ensimmäisessä sitaatissa viitataan suoraan aloittajan mielenterveyden ylläpitämiseen ja mahdollisiin mielenterveysongelmiin, joita aloittajalla oletetaan olevan hänen tyylinsä vuoksi. Kolmannessa sitaatissa mielenterveysongelmiin viitataan puhumalla ”teinifeministiangsteista”, joista keskustelun aloittaja toivottavasti kasvaa ulos. Samalla kommentin kirjoittaja leimaa aloittajan tyylin lapselliseksi vaiheeksi. Kommentin taustalla piilee ajatus siitä, etteivät tietynlaiset vaatteet tai hiustyylit ole riittävän aikuismaisia. Esiin nostamissani aineistokatkelmassa on havaittavissa ajatus, jonka mukaan aloittajan psyykinen hyvinvointi on riippuvainen vastaantulijoiden antamasta huomiosta.

Mielenterveysongelmien yhdistäminen poikkeavuuteen ei ole ilmiönä uusi, vaan sosiologisessa tutkimuksessa mielenterveydenhäiriöiden ja poikkeavuusteeman yhdistämisellä on pitkä perinne (Nouko-Juvonen 1998, 231). Oletus mielenterveysongelmista ulkonäön taustalla pohjautuu vallankäyttöön, sillä mielenterveysongelmat nähdään tässä yhteydessä negatiivisena asiana, josta kuuluu parantua tai ”kasvaa ulos”.

Aineiston keskusteluissa pohditaan myös, voiko ulkonäön perusteella tuomita kokonaisen ihmisen. Kuten seuraavissa aineistokatkelmissa ilmenee, ovat kommentoijat yleisesti sitä mieltä, että ulkonäkö oikeuttaa ihmisen tuomitsemiseen. Eräs kommentoija esimerkiksi kertoo, että hänen mielestään on parempi pysyä kaukana ihmisistä, jotka eivät ole hänen silmissään kauniita. Ihmisen suoraviivainen tuomitseminen ulkonäön perusteella antaa ulkoisille piirteille valtavan painoarvon. Tulos on samansuuntainen aikaisempien tutkimustulosten kanssa (vrt. Purhonen ym. 2014, 174; Lees 1997, 23). Vaikka aineistossani kyseessä ovatkin muutettavissa olevat piirteet, kuten pukeutuminen ja hiusväri, kertoo ulkonäölle asetettu painoarvo yhteiskuntamme valtarakenteista nostamalla esiin kauneusihanteiden mukaisen ulkonäön arvostuksen. Muista poikkeavasti yhdessä kommentissa eräs kommentoija erotti ulkonäön ihmisestä kertomalla, että hän tuntee inhoa ainoastaan ”*Ulkonäköä kohtaan, ei henkilöä kohtaan*” (**Keskustelu 1**).

”Se kertoo tyylistä ja ulkokuoresta sen verran, että parempi pysyä kaukana.” (**Keskustelu 1**)

”Mäkään en pidä esim. ananas-hiuksista miehillä, mutta sehän on vain hiustyyli. Voiko hiusten perusteella tuomita ihmistä?”

NO VOI TIETENKIN”

(Keskustelu 1)

Oletusten tekemisen luokkaan kokoamani kommentit ilmentävät pääosin epävirallista, epäsuoraa ja normatiivista sosiaalista kontrollia. Muista poikkeavasti sisältää seuraavaksi esittelemäni aineistokatkelma viitteitä ideologisesta sosiaalisesta kontrollista. Kommentin tapauksessa ideologisen kontrollista tekee kommentin sisältämät poliittiset oletukset. Kommentoija tietävästi olettaa keskusteluketjun aloittajan suuntautuvan poliittisesti vasemmalle. Oletuksen hän tekee sen perusteella, mitä aloittaja on kertonut tyylistään: hänellä on räväkäksi värjätyt hiukset ja omien sanojensa mukaan *alternatiivinen* tyyl. Näiden piirteiden perusteella kommentoija nimeää aloittajan ”vaatevasemmistolaiseksi” ja hänen

vaatteensa ”rytkyiksi”. Kommentoijan puheessa oletusten tekeminen ilmenee luonnollisena ja itsestään selvänä. Verkkokeskustelujen yleisen luonteen vuoksi on kuitenkin vaikea arvioida, kuinka kirjaimellisesti kommenttia on tarkoitus tulkita. Tästä huolimatta kommentti osaltaan edistää käsitystä, jonka mukaan ihmisen poliittisen suuntautumisen voisi päätellä hänen ulkoisen olemuksensa perusteella.

”Olen irvistäjä. Olen yrittänyt hillitä tätä ominaisuutta mutta tiedostan että minulla näkyy poikkeuksellisen hyvin reaktiot naamasta. Lapsena saatoin oksentaa kun näin punkkarin tai vaatevasemmistolaisen rytkyissään. En osaa erityisherkkyyttäni hävetä.” (Keskustelu 1)

5.3 Maku ja mauttomuus

Viimeisenä tuotin aineistostani maun ja mauttomuuden kategorian. Maulla viitataan sekä henkilökohtaiseen että kollektiiviseen makuun, joita molempia ilmaisevia kommentteja löysin aineistoa analysoidessani. Henkilökohtaisen maun ilmaisuihin liitettiin aineistossa myös kommentoijan koulutus, joka on tutkimuksessa perinteisesti maun kysymykseen limittyvä tekijä. Maun yhteydessä kommentoitiin myös vallasta ja siitä, kuka saa määritellä hyvän maun – kauniin ja hyväksyttävän tai ruman ja vastenmielisen. Keskustelu henkilökohtaisesta mausta tiivistyy kauneuskäsityksen subjektiivisuuteen ja yksilön mielipiteenvapauteen. Kaikki tähän pääluokkaan liittämäni kommentit ilmentävät epävirallista, epäsuoraa ja normatiivista sosiaalista kontrollia, sillä niiden sisältämät kontrollointipyrkimykset liittyvät yksilöiden käsityksiin yhteiskunnan normeista ja niihin mukautumisesta.

”Olen saanut klassisen koulutuksen esim taiteesta ja arkkitehtuurista ja ap:n [alkuperäinen postaja] täydellinen mauttomuus ihmetyttää” (Keskustelu 1)

”Ihme jankkaaja.

’Räväkkä’ = mauton”

(Keskustelu 1)

Yllä esittämissäni aineistokatkelmassa oma mielipide tuntemattoman ihmisen tyylistä ilmaistaan nimenomaan maun käsitettä käyttäen. Ensimmäisen katkelman kommentoija viittaa koulutustaustaansa kertoen saaneensa klassisen koulutuksen muun muassa taiteesta ja arkkitehtuurista. Näin hän asettaa itsensä asemaan, jossa hän on pätevä kommentoimaan keskusteluketjun aloittajan mauttomuutta. Koulutuksen esiin tuominen maun yhteydessä ei

ole uusi ilmiö, ja tieteellisessä tutkimuksessa maun ja koulutuksen nähdään usein olevan yhteydessä toisiinsa. Tästä näkökulmasta ovat kirjoittaneet kattavasti muun muassa Semi Purhonen työryhmineen (2018). Korkeasti koulutetut esimerkiksi kokevat muodikkouden sekä merkkitietoisuuden muita tärkeämmäksi pukeutumisessaan (em. 172). Etenkin hyvänä pidetty maku yhdistetään perinteisesti korkeakulttuuriin, minkä kuluttamisen nähdään vaativan yksilöltä korkeaa sosiaalista statusta ja kulttuuripääomaa (em. 289). Lisäksi koulutustasolla on merkitystä esimerkiksi siinä, kuinka paljon kulttuurin koetaan olevan omaa itseä varten ja kuinka paljon siitä ymmärretään (em. 301).

”Voi kulta pieni kun sinulla ei ole valtaa sitä määrittää. Eikö se jo mene sinne pieneen päähäsi.” (Keskustelu 1)

”No se on ilmeisesti jo yhteisesti määritetty, kun kaikki toljottavat ja irvistävät.” (Keskustelu 1)

Aineistossa keskustelua käydään myös siitä, kenellä on valta määrittää hyvän maun rajoissa oleva tai sen ulkopuolelle jäävä tyyli. Mieliapiteet aiheesta vaihtelevat yllä olevien aineistokatkelmien esittämien näkemysten mukaisesti. Ensimmäinen kommentoija on sitä mieltä, ettei yksilöllä ole valtaa määrittää kaikkea räväkkään tyyliin kuuluvaa mauttomaksi. Toinen kommentoija puolestaan väittää, että päätös mauttomuudesta on tehty kollektiivisesti käyttäen todisteena aloittajan kuvaamia kielteisiä huomionosoituksia ja niiden yleisyyttä. Koska on vaikea määrittää se, kenellä on valta tietyssä tilanteessa, on tyydyttävä valtasuhteiden ja vaikutusten tarkasteluun (Lehtonen 2012, 232–233). Keskustelijoiden pulmaan ei löydy suoraa vastausta, vaan vallan voidaan ajatella olevan kaikilla kommentoijilla kollektiivisesti. Sosiaalisen konstruktionismin teorian mukaan rakennamme todellisuutta erilaisilla sanavalinnoilla ja puhetavoilla (Juhila 1999, 162–163). Näin ajateltuna keskusteluketjun kommentoijilla on pieni, mutta todellinen vaikutus siihen, mikä yhteiskunnassamme nähdään normaalina ja miten poikkeavaan suhtaudutaan.

”Kaikkien mielestä kaikki ei yksinkertaisesti ole kaunista, jotkut asiat näyttävät joidenkin mielestä rumilta ja vastenmielisiltä.” (Keskustelu 1)

”Siis en vaan tajua :D Ensinäkin kauneus on subjektiivinen kokemus, ja toiseksi: kauneus ei kerro mistään mitään, ainoastaan ihmisen tyylistä ja ulkokuoresta. En vaan oikeasti ymmärrä :D” (Keskustelu 1)

Mausta keskustellaan aineistossa myös käyttämättä varsinaista maun käsitettä, mistä esimerkiksi olen nostanut yllä olevat aineistokatkelmat. Tällöin kommentoijat puhuvat henkilökohtaisesta mielipiteestä sekä subjektiivisesta kauneuskäsityksestä. Ensimmäisessä kommentissa korostuu mielipide, jonka mukaan on hyväksyttävää, että ihmisillä on erilaisia kauneuskäsityksiä. Kommentoija pitää neutraalina tosiasiana sitä, ettei kaikki ole kaikkien mielestä kaunista, vaan ihmisillä on asiasta erilaisia mielipiteitä. Keskustelun kontekstissa kommentissa on luettavissa jokaisen oikeus omaan mielipiteeseensä ja sen ilmaisemiseen ilmein, elein ja sanoin. Toinen esiin nostamani aineistokatkelma on kirjoitettu vastauksena ensimmäiseen. Vastauksessa kauneuden subjektiivisuutta käytetään perusteluna sille, ettei yksilö voi määrittää, mikä on tai ei ole kaunista. Lisäksi kommentoija korostaa, ettei hänen mielestään ihmistä voida tuomita ulkonäön perusteella.

6 Johtopäätökset

Tässä tutkielmassa olen tarkastellut naisten pukeutumiseen internetin verkkokeskusteluissa kohdistuvan sosiaalisen kontrollin muotoja. Tutkielman tarkoituksena on ollut selvittää, miten naisten tyyliin kohdistettu sosiaalinen kontrolli ilmenee verkkokeskusteluissa. Näkökulma on tutkimuskentällä uusi, sillä pukeutumisen sosiaalista kontrollia on aiemmissa tutkimuksissa käsitelty lähes pelkästään uskonnollisesta tai poliittisesta näkökulmasta. Lisäksi kulutuksen näkökulma on ollut muodin tutkimuksessa yleinen. Tässä luvussa esittelen tutkielmani johtopäätökset sekä pohdin tutkielmani mahdollisia rajoitteita ja tutkimusaiheeni jatkotutkimusmahdollisuuksia.

Olen jaotellut aineistoni sisältämät kommentit tekemäni sisällönanalyysin perusteella kolmeen luokkaan. Nämä luokat ovat pyrkimys vallankäyttöön, oletusten tekeminen sekä maku ja mauttomuus. Keskeisimmäksi olen nostanut muodostamani vallankäytön kategorian. Vaikka nostan aineistostani esiin erillisen vallankäytön kategorian, on jokaisessa muodostamassani kategoriassa havaittavissa piirteitä vallankäytöstä. Tämä johtuu siitä, että sosiaalinen kontrolli on olennaisesti kytköksissä valtaan: sosiaalista kontrollia ei olisi ilman valta-asetelmia ja pyrkimystä vallankäyttöön. Vallankäytön kategoriassa yleisiä havaitsemiani sosiaaliseen kontrolliin liittyvän vallankäytön muotoja olivat huomionhakuisuuden liittäminen poikkeavasti pukeutuviin naisiin sekä sanalliset hyökkäykset heitä kohtaan. Lisäksi olen nostanut esiin vallankäytön luokkaan liittämässäni kommenteissa ilmeneviä ilmiön sukupuolistuneisuuteen viittaavia piirteitä. Samansuuntaisia tuloksia sosiaalisen kontrollin sukupuolistuneisuudesta on saanut muun muassa Helena Saarikoski (2001, 151).

Toisena luokkana nostan tutkielmassani esiin oletusten tekemisen luokan. Luokassa kommentoijien muodostamat oletukset liittyvät keskusteluketjujen erilaisiin valta-asetelmiin, joten myös tässä luokassa on havaittavissa vallankäyttöön liittyviä piirteitä. Etenkin omaan moraaliseen paremmuuteen viittaaminen on tähän kategoriaan luokittelemisessäni kommenteissa yleistä. Oletusten tekemisen luokassa olen kuitenkin keskittynyt tarkastelemaan kommenteissa ilmeneviä poikkeavasti pukeutuvien naisten tuomitsemiseen ja heidän mielenterveyteensä liittyviä ilmaisuja. Oman paremmuuden korostaminen ja kielteisinä pidettyjen piirteiden liittäminen muihin on poikkeavuuden tutkimuksessa tuttu ilmiö.

Viimeinen tässä tutkielmassa esittämäni kategoria on maun ja mauttomuuden kategoria. Tämä kategoria sisältää kommentteja, joissa olen havainnut keskustelua henkilökohtaisesta mausta ja subjektiivisesta kauneuskäsityksestä. Lisäksi kategoriassa käydään keskustelua siitä, kenellä on valta määrittää, mikä on tai ei ole kaunista. Näin myös maun ja mauttomuuden kategoria kytkeytyy olennaisesti valtaan ja sosiaaliseen kontrolliin. Myös niissä kommentteissa, joissa vallasta ei suoranaisesti puhuta, voidaan havaita piirteitä erilaisista valta-asetelmista ja -suhteista. Tämä johtuu maun käsitteeseen sisältyvistä vallan kysymyksistä: kuka tai mikä määrittää, mikä on hyvän maun mukaista.

Tutkielman tulosteni perusteella voidaan todeta, että sosiaalinen kontrolli on moniulotteinen ilmiö, joka saa myös verkkokeskusteluissa moninaisia muotoja. Kaiken sosiaalisen kontrollin taustalla tuntuu kuitenkin olevan vallan ja vallankäytön teemat. Aineistossani korostuivat kielteiset asenteet poikkeavuutta sekä erityisesti poikkeavaa pukeutumista kohtaan. Tästä huolimatta aineistoni sisälsi myös joitain kommentteja, jossa aloittajaa kannustetaan pukeutumaan oman makunsa mukaisesti muista välittämättä. Nämä kommentit ovat rajautuneet tarkasteluni ulkopuolelle, sillä ne eivät ilmennä keskusteluketjussa tutkielmani kannalta keskeisiä sosiaalisen kontrollin muotoja.

Tutkielmassa tarkastelemieni verkkokeskusteluketjujen osallistujien mielipiteet vaikuttavat aineistossani hyvin kärkkäiltä eikä aineistosta välity pyrkimystä yhteisymmärryksen muodostamiseen. Tällainen mustavalkoisena näyttäytyvä keskustelukulttuuri on yksi verkkokeskustelujen ominaispiirre, joten se on otettava huomioon tutkimusta tehtäessä (Laaksonen & Matikainen 2013, 199). Tähän olen osaltani pyrkinyt koko tutkielman kirjoitusprosessin ajan. Lisäksi verkkokeskusteluja analysoidessa on muistettava, että keskusteluihin osallistuvilla ihmisillä saattaa myös olla keskenään erilaisia tapoja ja perusteita käyttää tiettyä keskustelualustaa. Keskusteluihin voidaan osallistua esimerkiksi ajankuluksi, tiedonhankintatarkoituksessa tai verkostoitumista tavoitellen. Osalle keskustelijoista käytetty keskustelupalsta voi olla tärkeä sosiaalinen yhteisö. (Kuula 2011, 197.)

Tutkielmani teoriapohjana olen käyttänyt sosiaalisen kontrollin teoriaa, jonka mukaan sosiaalinen kontrolli voidaan jakaa kolmeen eri ulottuvuuteen. Nämä ulottuvuudet ovat virallinen ja epävirallinen sosiaalinen kontrolli, suora ja epäsuora sosiaalinen kontrolli sekä ideologinen ja normatiivinen sosiaalinen kontrolli. (Honkatukia 1998, 36.) Olen tarkastellut aineistoni kommenttien sijoittumista näiden sosiaalisen kontrollin ulottuvuuksien välille.

Kuten tutkielmani teoriaosiossa ennakoin, sisältää aineistoni pelkästään epävirallisen ja epäsuoran sosiaalisen kontrollin ulottuvuuksia. Tämän oletan johtuvan isolta osin aineistostani, jonka oletan olevan yksityishenkilöiden välinen keskustelu, jossa puheen kohteita ei pakoteta muuttamaan käytöstään eikä heitä rangaista toiminnastaan. Aineistossa käytetty sosiaalinen kontrolli perustuu siis yhteisön jäsenyyteen liittyviin tunteisiin suorien ja virallisten sanktioiden sijaan. Kun tarkastelin aineistoani ideologisen ja normatiivisen sosiaalisen kontrollin tasolla, nousi analyysissäni esiin molempia ääripäitä. Lähes kaikki aineistoni kommentit luokittelin normatiiviseen sosiaaliseen kontrolliin kuuluviksi, mutta oletusten tekemisen luokan poliittisiin mielipiteisiin liittyvän kommentin liitin ideologiseen sosiaaliseen kontrolliin. Aineistossani käytetty sosiaalinen kontrolli oli siis yhtä poikkeusta lukuun ottamatta aina epävirallista, epäsuoraa ja normatiivista.

On mahdollista, että Vauva.fi-sivuston sekä laajemmin verkkokeskustelujen luonne on vaikuttanut aineistoni sisältöön. Aineistoni voi sisältää esimerkiksi puolitosissaan tai ärsyttämisen- ja naurattamistarkoituksessa kirjoitettuja kommentteja. Tästä huolimatta pidän tutkielmani tuloksia merkittävinä, sillä ne esittävät verkkokeskustelupalstoilla ilmeneviä keskustelijoiden aitoja puhetapoja. Jo aiemmin esittelemäni sosiaalisen konstruktionismin teorian mukaan rakennamme maailmaa erilaisilla puheen tavoilla ja sanavalinnoilla (Juhila 1999, 162–163). Internetin verkkokeskustelupalstoille kirjoitetut kommentit asettuvat osaksi tätä todellisuuden rakentamisen prosessia.

Vauva.fi-sivusto tarjoaa käyttäjälleen mahdollisuuden reagoida keskusteluketjun kommentteihin joko ylös- tai alaspäin suuntautuvilla nuolilla. Aineistona käyttämäni keskusteluketjujen aloituspuheenvuorot ovat saaneet nuolireaktioiden perusteella hyvin erilaiset vastaanotot, mikä heijastuu myös keskusteluketjujen kommentoinnin tyyliin. Keskustelu 1 on kerännyt aineistoni keskusteluista enemmän sekä ylä- että alanuolia. Ylänuolia keskusteluketjuun on kertynyt 13, kun taas alanuolia 25. Alaspäin suuntautuvat nuolet tulkitsevat tarkoittamaan kielteistä reaktiota keskusteluketjun aloituskommenttiin. Näin ajateltuna Keskustelu 1 on saanut aineistoni toista keskustelua kielteisemmän vastaanoton, mikä näkyy myös keskusteluketjun sisältämistä kommentteista, joita olen tutkielmassani käsitellyt. Keskustelu 2 on saanut 6 ylöspäin ja 2 alaspäin suuntautuvaa nuolireaktiota. Verrattuna ensimmäiseen keskusteluketjuun on myönteisten reaktioiden määrä huomattava suhteessa keskustelun kommenttimäärään. Keskustelu 2 onkin aineistoni keskusteluketjuista se, jossa analyysini perusteella havaitsin vähemmän rajoittavaa sosiaalista kontrollia

keskusteluketjun aloittajaa kohtaan. On mielenkiintoista pohtia, mistä näin suuret erot myönteisten ja kielteisten reaktioiden määrissä eri keskusteluketjujen välillä johtuvat. Erot heijastavat verkkokeskusteluaineistojen luonnetta ja eri keskusteluketjujen sisälle rakentuvien keskustelukulttuurien eroavaisuuksia.

Kuten tieteellinen tutkimus yleensä, sisältää tutkielmani joitain rajoitteita. Koska olen käyttänyt tutkielmani aineistona anonyymejä verkkokeskusteluja, ei aineiston edustavuudesta voida saada tietoa. Aineisto voi siis mahdollisesti olla vinoutunut esimerkiksi kommentoijien iän, sukupuolen tai koulutustason suhteen. Lisäksi käyttämäni aineisto jää suhteellisen pieneksi, jolloin yksityiskohtaisen ja yleistettävän analyysin tekeminen on vaikeaa. Tarkemman analyysin tekeminen olisi mahdollistunut laajemmalla aineistolla. Lisäksi se mahdollisuus, että keskusteluketjujen aloituksen on kirjoittanut sama henkilö herättää kysymyksen tutkielman tulosten yleistettävyydestä ja merkittävydestä. Kuten aiemmin tutkielmani aineisto-osuudessa totesin, ei päällekkäisyys kuitenkaan vähennä tutkielmani tulosten kiinnostavuutta. Aineistoni kommentit kertovat yhä laajemmasta ilmiöstä, jonka tutkiminen on keskeistä. On myös tärkeä huomioida, ettei yleistettävyys kuulu laadullisen sisällönanalyysin tavoitteisiin, vaan menetelmän tarkoituksena on nostaa esiin aineistosta tehtyjä havaintoja (Hakala & Vesa 2013, 222).

Kuten jo tutkielmani alussa totesin, olen rajannut tutkielmani sisältämän sukupuolikäsityksen binääriseksi aineistossani valmiiksi tehdyistä rajauksista johtuen. Käsittelen tutkielmassani poikkeavasti pukeutuvia naisia ja heitä ajoittain kontrolloivia miehiä, sillä tämä asetelma on noussut esiin toistuvasti aineistona käyttämissäni keskusteluissa. Tiedostan kuitenkin, ettei sukupuoli ole binäärinen eikä oletuksia eri sukupuolten edustajista, heidän asemastaan ja käyttäytymisestään tulisi tehdä. Lisäksi käyttämäni teoria osaltaan tukee binäärisen sukupuolikäsityksen käyttöä tutkielmassani, sillä siinä sukupuoli käsitetään usein kaksijakoisena. Tämä voi johtua siitä, että käyttämäni sosiaalisen kontrollin teoria sekä lukemani tekstit ovat vanhoja. Tästä huolimatta sosiaalisen kontrollin teoria ja tutkielmassa käyttämäni käsitteet ovat edelleen paljon käytettyjä ja arvostettuja. Näin ne ovat luoneet vahvan pohjan tutkielmani etenemiselle.

Tutkielmani tulokset herättävät myös keskustelun aiheen jatkotutkimuksen tarpeesta. Koska sosiaalista kontrollia, poikkeavuutta ja pukeutumista yhdessä on tutkittu vähän, olisi aihetta lisää avaava tutkimus paikallaan. Sosiaalisen kontrollin tutkimuksessa on selkeästi tarve sukupuolen moninaisuuden huomioivalle tutkimukselle. Olisi kiinnostava kysyä, millaista

sosiaalista kontrollia sukupuolivähemmistöihin kohdistetaan ja poikkeako vähemmistöihin kohdistettu sosiaalinen kontrolli esimerkiksi tässä tutkielmassa tarkastellusta naisiin kohdistetusta kontrollista. Aiheen tutkiminen kuitenkin vaatisi laajan aineiston keräämisen ja olisi työlästä. Toisena kiinnostavana jatkotutkimuksen paikkana esitän tarkemman tyylin ja ulkonäön eri muotoihin ja niihin kohdistuvaan sosiaaliseen kontrolliin syventyvän tutkimuksen. Olisi tarpeen tutkia esimerkiksi sitä, miten naisten hiustyyliä kontrolloidaan sosiaalisesti, sillä vaikka hiustyyliin liitetystä merkityksistä on kirjoitettu aiemmin (ks. Saarikoski 2001), on aiemmasta tutkimuksesta jäänyt puuttumaan sosiaalisen kontrollin näkökulma.

Tutkimuskentällä on tarve myös päivitetylle jatkotutkimukselle, joka tarkastelisi ajankohtaisia asenteita ja mielipiteitä tyyliin ja pukeutumiseen liittyen. Tässä tutkielmassa olen nostanut keskiöön sosiaalisen kontrollin moninaiset muodot. Lisäksi olisi tarpeen tutkia sosiaalisen kontrollin vaikutuksia yhteiskunnassamme. Jatkossa olisi oleellista tarkastella esimerkiksi sitä, kuinka samanlaisena ihmisten suhtautuminen poikkeavaan pukeutumiseen on pysynyt sekä sitä, kuinka universaaleja näkemykset hyväksyttävästä ja poikkeavasta pukeutumisesta ovat. Kiinnostavaa olisi kysyä, kuinka mahdolliset muutokset suhtautumisessa näkyvät ihmisten kohtaamassa sosiaalisessa kontrollissa, ja miten sosiaalisen kontrollin vaikutukset näkyvät ihmisten arjessa.

Lähteet

Anderson, Leon (2017) *Deviance: Social Constructions and Blurred Boundaries*. Oakland, California: University of California Press.

Black, Donald (1983) Crime as Social Control. *American Sociological Review* 48(1), 34–45.

Bourdieu, Pierre (2010) *Distinction: a Social Critique of the Judgement of Taste*. London: Routledge.

Carlen, Pat (1995) Virginia, Criminology and the anti-social control of women. Teoksessa Stanley Cohen & Thomas Blomberg (toim.) *Punishment and Social Control*. New York: Aldine de Gruyter.

Cohen, Stanley (1985) *Visions of Social Control*. Cambridge: Polity Press.

Grogan, Sarah (2022) *Body Image: Understanding body dissatisfaction in men, women and children*. Abingdon, Oxon ; New York, NY: Routledge.

Hakala, Salli & Vesa, Juho (2013) Verkkokeskustelut ja sisällön erittely. Teoksessa Salla-Maaria Laaksonen, Janne Matikainen & Minttu Tikka (toim.) *Otteita verkosta: verkon ja sosiaalisen median tutkimusmenetelmät*. Tampere: Vastapaino. 216–244.

Harman, Lesley D. (1985) Acceptable deviance as social control: The cases of fashion and slang. *Deviant Behavior*, 6:1, 1–15.

Honkatukia, Päivi (1998) *Sopeutuvatko tytöt? Sukupuoli, sosiaalinen kontrolli ja rikokset*. Helsinki: Oikeuspoliittinen tutkimuslaitos.

Honkatukia, Päivi & Keskinen, Suvi (2018) The social control of young women's clothing and bodies: A perspective of differences on racialization and sexualization. *Ethnicities*, 18(1), 142–161.

Innes, Martin (2003) *Understanding Social Control: Deviance, Crime and Social Order*. Maidenhead, England: Open University Press.

Jokinen, Arja & Juhila, Kirsi & Suoninen, Eero (2012) *Kategoriat, kulttuuri & moraali: johdatus kategoria-analyysiin*. Tampere: Vastapaino.

Juhila, Kirsi (1999) Ontologinen ja episteeminen konstruktionismi. Teoksessa Arja Jokinen, Kirsi Juhila & Eero Suoninen (toim.) *Diskurssianalyysi liikkeessä*. Tampere: Vastapaino.

Kaiser, Susan (1990) *The Social Psychology of Clothing: Symbolic Appearances in Context*. Second Edition. New York: Macmillan Publishing Company.

Kuula, Arja (2011) *Tutkimusetiikka: Aineiston hankinta, käyttö ja säilytys*. Tampere: Vastapaino.

Laaksonen, Salla-Maaria & Matikainen, Janne (2013) Tutkimuskohteena vuorovaikutus ja keskustelu verkossa. Teoksessa Salla-Maaria Laaksonen, Janne Matikainen & Minttu Tikka (toim.) *Otteita verkosta: verkon ja sosiaalisen median tutkimusmenetelmät*. Tampere: Vastapaino. 193–215.

Laaksonen, Salla-Maaria. *Sosiaalinen media tutkimusaineistona*. Teoksessa Jaana Vuori (toim.) *Laadullisen tutkimuksen verkkokäsikirja*. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto. <https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/menetelmaopetus/kvali/laadullisen-tutkimuksen-aineistot/sosiaalinen-media-tutkimusaineistona/>. Viitattu 21.4.2023.

Lagus, Krista & Ruckenstein, Minna & Pantzar, Mika & Ylisiurua, Marjoriikka (2016) *Suomi24: Muodonantaa aineistolle*. *Valtiotieteellisen tiedekunnan julkaisuja* 2016:10. Helsinki: Helsingin yliopisto.

Lees, Sue (1997) *Ruling Passions: Sexual Violence, Reputation and the Law*. Buckingham: Open University Press.

Lehtonen, Mikko (2014) *Maa-ilma: materialistisen kulttuuriteorian lähtökohtia*. Tampere: Vastapaino.

Mäkelä, Johanna (2018) *Naiset politiikan huipulla: Sukupuolittunut viestintä ja johtajuus*. Tampere: Tampere University Press.

Miettinen, Jani & Vehkalahti, Kimmo (2013) *Verkkokyselytutkimusten otosten valinta*. Teoksessa Salla-Maaria Laaksonen, Janne Matikainen & Minttu Tikka (toim.) *Otteita verkosta: verkon ja sosiaalisen median tutkimusmenetelmät*. Tampere: Vastapaino. 84–104.

Pond, Russell (1999) *Introduction to Criminology*. Hampshire, England: Waterside Press.

Purhonen, Semi & Gronow, Jukka & Heikkilä, Riie & Kahma, Nina & Rahkonen, Keijo & Toikka, Arho (2014) *Suomalainen maku: kulttuuripääoma, kulutus ja elämäntyylien sosiaalinen eriytyminen*. Helsinki: Gaudeamus.

Ronkainen, Suvi (2017) *Mitä väkivalta on? Erontekojen tärkeydestä, yhteyksien näkemisestä*. Teoksessa Johanna Niemi, Heini Kainulainen & Päivi Honkatukia (toim.) *Sukupuolistunut väkivalta: Oikeudellinen ja sosiaalinen ongelma*. Tampere: Vastapaino, 17–31.

Ruohonen, Sinikka (2001) Nuorten pukeutuminen: erottautumista, elämyksiä, harkintaa. Joensuu: Joensuu University Press.

Saarikoski, Helena (2001) Mistä on huonot tytöt tehty? Helsinki: Tammi.

Simmel, Georg & Noro, Arto (2006) Suurkaupunki ja moderni elämä: kirjoituksia vuosilta 1895–1917. Suomentanut Tiina Huhtanen. Helsinki: Gaudeamus.

Susanna, Nouko-Juvonen (1998) Poikkeavuus sosiologisenä käsitteenä. Teoksessa Keijo Koskinen (toim.) Sosiologisia karttalehtiä: matkaopas yhteiskunnan tutkimukseen. Tampere: Vastapaino, 231–236.

TENK (2023) Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausepäilyjen käsitteleminen Suomessa. Tutkimuseettisen neuvottelukunnan HTK-ohje 2023. https://tenk.fi/sites/default/files/2023-03/HTK-ohje_2023.pdf. Viitattu 12.4.2023.

Tuomi, Jouni & Sarajärvi, Anneli (2018) Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Uudistettu laitos. Helsinki: Tammi.

Urbaani sanakirja (2019) Rummo. <https://urbanisanakirja.com/word/rummo/> . Viitattu 20.4.2023.

Vaahensalo, Elina (2021) Samanlaista toiseuttamista, erilaisia toisia: Toiseuttavan verkkokeskustelun muodot anonyymeissa suomenkielisissä keskustelukulttuureissa. Media & Viestintä, 44(3), 1–29.

Vainikka, Eliisa & Harju, Auli (2019) Anonyymien keskustelupalstojen julkisuus. Marginaaliin jääneiden vertaistukea ja yhteiskuntakritiikkiä. Media & viestintä 42(2), 99–121.

Liite 1. Aineistona käytetyt verkkokeskustelut

Keskustelu 1. Mies: miksi toljotat ja ehkä jopa irvistät, kun näet alternative-tyylisen naisen?

<https://www.vauva.fi/keskustelu/3877912/mies-miksi-toljotat-ja-ehka-jopa-irvistat-kun-naet-alternative-tyylisen-naisen>

Aloituskommentti:

”Itellä siis räväkät hiukset ollut koko elämäni. On ollut mielenkiintoisia katsekontakteja kadulla.”

Sisältää 59 kommenttia.

Keskustelu 2. Miksi alternatiivinen tyyli kerää inhoavia katseita? (jopa pk-seudulla)

<https://www.vauva.fi/keskustelu/3877903/miksi-alternatiivinen-tyyli-keraa-inhoavia-katseita-jopa-pk-seudulla>

Aloituskommentti:

”Ei ole tarkoitus yleistää, vaan kerron omista kokemuksista.

Oon jo useamman vuoden tykännyt räväkästä hiustyylistä. Tällä hetkellä hiukseni ovat pitkät, pään toinen puoli on värjätty eri värillä.

Joskus ihmiset toljottavat kadulla, mutta se ei kiinnosta mua. Sen sijaan miehiltä saatu huomio hämmentää. Tänään joku parikymppinen jantteri irvisti inhosta katsoessaan mua, tosta tuli hyvin omituinen olo. Miesten inhoavia katseita oon huomannut ennenkin, sen sijaan kukaan nainen ei oo katsonut samalla tavalla.

Osaako kukaan arvioida, että mistä helvetistä on kyse? Inho tuntemattomalta ihmiseltä tuntuu ahdistavalta.”

Sisältää 10 kommenttia.